

Update inventarisatie nachtvlinders Lauwersoog Gerrit Tuinstra

Sinds 2004 inventariseer ik nachtvlinders in het Lauwersmeergebied, in hoofdzaak in de gebieden ten oosten van het dorp Lauwersoog. Sinds vorig jaar wordt ook het Zoute Kwelgebied (van defensie) bij de inventarisatie betrokken. In dit artikeltje zal ik een korte update geven van de resultaten van het onderzoek.

De inventarisatie wordt in hoofdzaak uitgevoerd met behulp van het laken en de lamp. Voordat de lamp aangezet wordt, wordt dikwijls een wandeling gemaakt ten behoeve van de micro's. Slechts een enkele keer is er gesmeerd. Sinds een paar jaar wordt ik met regelmaat vergezeld door Henk Smit, woonachtig in Lauwersoog. Hij heeft in zijn tuin vaak een lichtval staan en gaat sinds vorig jaar ook met de lamp op pad in het gebied.

In 2011 heb ik 15 keer met licht geïnventariseerd en het totaal aantal avonden waarop met licht geïnventariseerd is bedraagt tot nu toe 77. Niet alleen de lichtvangsten, maar ook de wandelingen leveren ieder jaar verschillende soorten op die niet eerder in het gebied werden gezien. Vanaf 2008 gaat om de volgende aantallen:

- 2008 21 macro's 66 micro's
- 2009 21 macro's 69 micro's
- 2010 14 macro's 60 micro's
- 2011 12 macro's 44 micro's

Maar het wordt natuurlijk steeds moeilijker om nieuwe soorten te zien te krijgen. Vooral wat betreft de macro's zal het maximum zo langzamerhand wel bereikt zijn. Tenminste... aan de hand van een overzicht van de (nog) niet waargenomen soorten heb ik een lijstje gemaakt van soorten die misschien nog te verwachten zijn in het gebied. En die lijst telt nog steeds enkele tientallen soorten.

In 2011 werden de volgende macro's nieuw gezien in het gebied: *Hyles gallii* (walstropijlstaart), *Cyclophora linearia* (gele oogspanner), *Epirrita autumnata* (novemberspanner), *Perizoma bifaciata* (donkere ogentroostspanner), *Parascotia fuliginaria* (paddenstoeluil), *Trisateles emortualis* (geelijnsnuituil), *Elaphria venustula* (gemarmerd heide-uiltje), *Athetis pallustris* (moerasspirea-uil), *Sideridis albicolon* (tandjesuil), *Orthosia miniosa* (eikenvoorjaarsuil), *Cerastis rubricosa* (rode vlekkenuil) en *Lymantria monacha* (nonvlinder).

Onder deze soorten zitten een aantal (landelijke) bijzonderheden, zoals *P. bifaciata* en *A. pallustris* (foto's blzd. 19), maar verschillende andere soorten zijn dat zeker niet, zoals *C. linearia*, *T. emortualis*, *C. rubricosa* en *L. monacha*. In zuidoost Friesland bijvoorbeeld zijn dit allen algemeen voorkomende soorten.

E. autumnata is een van de drie soorten herfstspanners (*Epirrita spec.*) die in Nederland voorkomen. Ze zijn op het uiterlijk niet van elkaar te onderscheiden. Om de afzonderlijke soorten vast te kunnen stellen zul je exemplaren moeten verzamelen. Aan de onderzijde van de achterlijfspunt – van de mannetjes – zitten onderscheidende kenmerken die na het ontschubben vrij eenvoudig te zien zijn onder het binoculair. Op 1 november (de laatste datum in het jaar waarop tot nu toe met licht geïnventariseerd werd) heb ik 69 herfstspanners verzameld en later gedetermineerd. Het bleek te gaan om 27 vrouwtjes, 39 mannetjes van *E. dilutata* (herfstspanner) en 3 mannetjes van *E. autumnata*.

Op dezelfde avond werden maar liefst 113 exemplaren van de zwarte herfstspinner (*Poecilocampa populi*) genoteerd! Hieronder bevonden zich 110 mannetjes, die vanaf het aangaan van de lamp (om ongeveer 18.00 uur) tot ongeveer 19.30 uur op het laken verschenen. Ongeveer een uur nadat het laatste mannetje op het laken kwam, dus om ±20.30 uur, verschenen in 5 minuten tijd nog drie vrouwtjes van deze soort.

P. populi werd in voorgaande jaren al vastgesteld, maar *E. autumnata* is de laatste nieuwe soort voor het gebied tot nu toe. En daarmee staat de teller nu in totaal op 764 soorten (376 macro's en 388 micro's)!!

De vijfde expeditie naar Papua Siep Sinnema

Van 23 oktober tot en met 1 december hebben we met een groep insectenmensen een reis gemaakt naar Papua (Indonesie). Het was de vijfde keer dat de Stichting Papua Insects een expeditie organiseerde naar dit gebied, voor Jannie en Siep was het de eerste keer dat ze Papua bezochten. De andere leden van de expeditie waren Rob de Vos, Piet Zumkehr, Gerrit Withaar, Harry Smit en Sandra Lamberts. Dat betekende dat er deskundigen op het gebied van kevers, watermijten, macro-nachtvlinders en micro-nachtvlinders aan de tocht meewerkten. Na een week in de hoofdstad Jayapura zijn we per boot naar Manokwari in de Vogelkop, het westelijke deel van Papua, gevaren (een afstand van ruim 100 km). In de Vogelkop hebben we een tweetal expedities gemaakt in het Arfak-gebergte en een tocht naar Senopi in het Tamrau-gebergte. Dit zijn moeilijk toegankelijke gebieden, waar nog weinig onderzoek had plaats gevonden door de Stichting Papua Insects. Het waren spannende tochten, waarbij met 4WD-auto's over moeilijk begaanbare paden en door rivieren moest worden gereden. In de Papua-dorpjes werden we steeds gastvrij ontvangen en we mochten meestal slapen op de grond in een hut in het dorp. Voor Rob, Piet en wijzelf was nachtvlinderen de hoofdzaak en dat werd door de dorpsbewoners ook erg interessant gevonden. Jannie en ondergetekende specialiseerden zich op de familie van de Uraniidae. Op blz. 20 vindt u een paar voorbeelden van soorten van die familie. Rob de Vos hield zich speciaal bezig met de familie van de beervlinders (Erebidae, Arctiinae), terwijl Piet